

Ігнатуша А. Л. Погляди В. Сухомлинського на виховання громадянина / А. Л. Ігнатуша // Формування громадянських компетентностей фахівця нової генерації: Збірник за матеріалами Всеукр. науково-практичної конференції (15 травня 2019 року). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Єгорова О. Є. – 2019. – С. 25–28.

У статті розглянуто погляди В. Сухомлинського на виховання громадянина як процес формування громадянськості, як інтегративної якості особистості, що дає змогу людині відчувати себе морально, політично й юридично дієздатною та захищеною.

Ключові слова: Сухомлинський, виховання, громадянин, особистість.

Ігнатуша А.Л.

ВП «Лисичанський педагогічний

коледж ЛНУ імені Тараса Шевченка»

ПОГЛЯДИ В. СУХОМЛИНСЬКОГО НА ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА

Одним із найактуальніших завдань сучасної освіти в Україні є створення умов для формування людини-громадянина, для якої демократичне громадянське суспільство є осередком для розкриття її творчих можливостей, задоволення особистих та суспільних інтересів. Саме на освіту покладається завдання, пов'язане з формуванням соціально-політичної компетентності особистості, розвитку в неї таких якостей, як соціальна активність, відповідальність, повага до прав людини, до інших культур, підготовка молоді до ролі громадян відкритого демократичного суспільства.

Сьогодні ми розглядаємо громадянське виховання як процес формування громадянськості, як інтегративної якості особистості, що дає змогу людині відчувати себе морально, політично й юридично дієздатною та захищеною. Воно покликане виховувати особистість чутливою до свого

оточення, залучати її до суспільного життя, в якому права людини є визначальними.

Ідеї громадянського виховання завжди були в центрі уваги багатьох українських діячів освіти. Такі відомі українські вчені, як М. Драгоманов, М. Грушевський, С. Русова, І. Огієнко, Г. Ващенко, Б. Грінченко, В. Сухомлинський та багато інших, звертали увагу у своїх роботах на особливе значення формування громадянської свідомості підростаючої особистості.

В даному контексті актуальними є погляди видатного українського педагога В. Сухомлинського, який неодноразово у своїх роботах стверджував, що «ставлення до ідеї Батьківщини як до священного й найдорожчого облагороджує всі людські почуття, зближує, ріднить людей, очищає душі від усього, що принижує гідність» [3, с. 513].

Майстерність виховання, на його думку, полягає в тому, щоб громадянське, патріотичне життя починалося для людини з малих років. Він писав: «Ми домагаємося, щоб у дитини і підлітка боліло серце за те, що відбувається навколо неї і поряд з нею, щоб вона з дитинства пережила, відчула громадянські радощі, громадянські прикрощі» [5, с. 560], «щоб кожен вихованець... відчув особисту причетність до долі народу, пройшов урок громадського піклування про інтереси народу, перехворів, перестраждав за те, що особисто його ніби не стосується» [3, с. 146].

У системі виховної роботи Павлиської школи чітко визначалася перспектива поступового розширення громадянського бачення світу – «...від сім'ї, школи, села, району, області до горизонтів країни, Батьківщини» [3, с. 559]. В системі проводилися уроки громадянськості, вечори «Вчися бути справжнім громадянином», дискусії «Можна, не можна, треба» [3, с. 559] тощо.

В.О. Сухомлинський виділяв головні завдання щодо формування громадянської компетентності, а саме: виховання глибоких патріотичних почуттів і переконань, формування почуття турботи й тривоги за долю

свого народу; виховання гордості за свою державу. Він писав, що завдання вихователя – «відкрити перед кожним вихованцем усі джерела, якими живиться могутнє почуття любові до Батьківщини. Це і природа рідного краю, слово рідної мови, культ Матері і Батька, Мала Батьківщина, її історичне та героїчне минуле...» [4, с.133-135].

В.О.Сухомлинський ввів у педагогічні словники такі терміни як «духовність», «людяність», «сердечність» тощо.

«Азбука» патріотичного виховання за Сухомлинським проста і доступна для кожного вчителя, вихователя. Педагог на практиці перевіряв і довіряв, що саме колектив, особливо різновіковий, побудований на принципі партнерства й співробітництва, виступає основним інструментом виховання особистості.

У бесіді «Про деякі питання морального виховання» класик педагогічної думки зазначає, щоб виховати морально стійку особистість, треба виховувати в дітях «почуття обов'язку людини перед людиною, перед суспільством, перед Батьківщиною, обов'язок батька і матері перед дітьми, обов'язок дітей перед батьками, обов'язок особи перед колективом, обов'язок перед вищими моральними принципами» [4, с. 527-528].

Ідеї В.Сухомлинського щодо громадянського виховання знаходять своє місце в сучасній системі морального виховання, коли відбувається національне відродження України. Важливого значення в системі роботи освітніх закладів набувають історично-культурні, трудові, морально-етичні, природні цінності, свідома опора на прогресивні традиції народної педагогіки, спадщину видатних педагогів тощо.

Сьогодні доцільно прислухатись до мудрої поради В. О. Сухомлинського: «Займіться перспективою становлення Людини – громадянина» [3, с. 513].

Література

1. Гуманізація навчально-виховного процесу : наук.-метод. зб. «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: виховання громадянина».

– Слов'янськ : СДПУ, 2007. – 223 с.

2. Енциклопедія освіти /Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г.Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. –1040 с.

3. Сухомлинський В. О. Народження громадянина // Вибр. твори: В 5-ти. – К.: Рад. школа, 1997. – Т. 3. – 670 с.

4. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості //Вибр. твори : в 5-ти т –К. : Рад. школа, 1977. - Т. 1 - 653 с.

5. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи // Вибр. твори: В 5-ти. – К.: Рад. школа, 1997. – Т. 4. – 629 с.